

פרי ביכורים

חידושי הלכה והגות משולחנו של מורינו הגאון רבי יצחק מאיר הגר שליט"א

רב ומו"צ דקהילת חניכי הישיבות רמת בית שמש ב'

יו"ל ע"י מכון תורה ברמה רמב"ש ב' הערות ושאלות pribicurim100@gmail.com

ל.ה.ו. - פרשת מטו"מ - תשע"ח

מלחמת מדין

בפרק לא, ג כתיב, וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין. ורש"י בפסוק ד' כתב, לכל מטות ישראל - לרבות שבט לוי:

והנה כתוב בספרי במדבר פרשת מטות פסקא קנז, ויהיו על מדין וגו', אמר להם לא נקמת בשר ודם אתם נוקמים אלא נקמת מי שאמר והיה העולם שנאמ' אל קנא ונוקם ה' (נחום א ב), אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא, ארבעה ועשרים אלף דברי ר' ישמעאל. ר' עקיבא אומר אלף למטה אלף למטה שנים עשר אלף מה ת"ל לכל מטות ישראל תשלחו לצבא להביא את שבטו של לוי. עכ"ל.

והקשה לי הגאון הגדול רבי אליעזר גינזבורג שליט"א רו"כ מיר בנ"י, דהנה הגמ' במס' חולין קלא: מסתפקת האם שבט הלויים נקראו עם בפני עצמם ולכן חייבים במתנות כהונה, וכאן הרי משה דיבר אל העם וגם הלויים הצטוו להלחם במלחמת מדין כדאי' ברש"י, הרי שהלויים נכללו בתוך העם. וזה דלא כגירסת הגר"א על הספרי שם שבא להוציא את בני לוי.

ואם כן יש מדברי רבי עקיבא ראייה ברורה דשבט לוי נכללים בכלל העם ואינם עם בפני עצמו.

והשבתיו, דלכאורה יש מקום להביא ראייה לצד השני שהם כן נחשבים לעם בפני עצמו, כי הרי אם הם חלק מעם ישראל הרי שאי"צ ריבוי מיוחד מכלל מטות בני

ישראל כי הם הרי בכלל עם ישראל, הרי שהריבוי מגלה לנו שאינן בכלל עם והם עם בפני עצמו, ומאיך יתכן לומר שהריבוי מגלה שהם בכלל עם ישראל כהבנה הראשונה.

הרי שיתכן דזה גופא נכלל בספק הגמ' שם כיצד ללמוד את רבוי לכל מטות בני ישראל האם דזהו ריבוי שאפי' שאינם בכלל עם מ"מ יצאו למלחמה במדין או גילוי שהם בכלל עם. והבן.

וכל זה לדברי רבי עקיבא, אך לדברי רבי ישמעאל דדריש מ, לכל מטות בני ישראל' לרבות עשרים וארבעה אלף, יל"ע מדוע כתבה התורה אלף למטה ואחר כך ריבוי ולא כתבה להדיא אלפיים למטה, וללא צורך בריבוי מיוחד.

ויתכן לבאר דמלחמת מדין לא היתה מלחמת מצוה רגילה, אלא מעשה נקמה על רשעותם בענין החטאת בני ישראל, ותכלית הנקמה היתה כדי לשרש מעם ישראל את הטומאה שדבקה בהם במעשה מדין, וללא מעשה להיפך בעקירת ומלחמת מדין עדיין היה נשאר רושם המעשה של זמרי וטומאת ישראל בנפשם, ולכן כתבה התורה אלף למטה שזה מספר לוחמים מספיק כדי להלחם במדין, אך כדי לשרש את מעשה מדין התרבו עוד אלף למטה כדי שיהיה עשרים וארבעה אלף כנגד המתים במגיפה שהיתה על דבר מדין, ואזי יזכרו במלחמה את מטרת המלחמה שהיא השרשת הטומאה מנפשם, ולכן באו בדרך ריבוי להדגיש ענין זה, שלא באו כדי לתת כח למלחמה אלא כדי לשרש מנפשם את טומאת המדינים.

ולפי זה יתכן שזהו גם הביאור בדברי רבי עקיבא, כי הלוויים לא היו יוצאים להלחם כי עבודת הקדש לעיהם, אך כאן ריבתה התורה את הלוויים כי הם היו העומדים לפני ה' ולא חטאו, ולכן עליהם להלחם כדי להכניס קדושה מקדושתם שנחסר מישראל בתוך עם ישראל.

משנכנס אב ממעטין בשמחה

התבוננות בחובתינו בימי בין המיצרים

הספרים הקדושים מלאים בחובת ימים אלו וכבר דרשו על הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המיצרים" על גדולת ימים אלו.

והנה האיר לי ה' מעט מזעיר, דעיקר חורבן הבית היה לא בשל שנאת ה' אותנו ח"ו אלא להיפך, הבית נחרב משום שהיה ביניהם בקדושה כה גדולה אך לא ידעו להעריכה כראוי והתעסקו בשנאת חנם ודברים של מה בכך, ולכך נטל ה' את המקדש עד שיחזרו לדרגת הבנה כיצד לנהוג עם דבר קדוש ונפלא זה שהיה בידם ואיבדוהו, משל למה הדבר דומה, לנער שקיבל יהלום מאביו אך לא יודע לשומרו, נטלו אביו ממנו עד שידע כיצד לנהוג ביהלום זה, וידע להעריכו נכונה.

וכבר מצינו הלכה זו בשו"ע סי' לז סעי' ג, קטן היודע להניח תפילין חייב אביו לקנות לו תפילין, ואינו קשור לגיל חינוך כי מרגע שיכול להעריך נכון את מצות התפילין הרי הוא חייב בהם, וזהו מה שאמרו חז"ל שכל מי שיש בו דעת כאילו נבנה בימיו, דהיינו שבית המקדש יבנה כשכל עם ישראל יבינו וידעו כיצד ללכת בדרך ה' ולהעריך קדושה כראוי, אך יחידים שהגיעו למעלה זו כבר זכו לבנינו, כי עיקר בנינו הוא שיכניס קדושה בינינו וזה שזכה לדעת והבנה בזה כבר ראוי הוא שיבנה לו המקדש וכאילו נבנה בימיו, ואבילות החורבן עיקרה להכניס הבנה זו בנפשינו, יהי רצון שנזכה במהרה לאורו של עולם ולבנין בית המקדש.

